

ПОПУЛЯРНА ЗЕМЛЕДЪЛСКА БИБЛИОТЕКА

СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Редактиратъ:
Г. С. Хлѣбаровъ — и — М. Стоевъ.

ЗЕЛЕНЧУКОВАТА ГРАДИНА ВЪ ЗЕМЛЕДЪЛСКОТО СТОПАНСТВО

ОТЪ
П. Бубовъ.

Директоръ на Държавното Земледѣлско
Училище въ гр. Кюстендѣжъ.

(Съ 10 фигури въ текста).

КНИЖКА

33

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
АГРАРИЯ — СОФИЯ

ЦѢНА

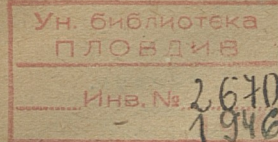
5.—

Излезли отъ печатъ книжки:

	Цена
Книжка 1. Потрѣбни ли сѣ на земледѣлца знания по земедѣлие? Отъ П. Дичевъ	1 60
Книжка 2. Какъ трѣба да уреди земедѣлецътъ стопанството си, за да бѣде то доходно? (още не излезла)	—
Книжка 3. Какъ да запазимъ влагата въ почвата? Отъ Ив. Ивановъ	1 80
Книжка 4. Какво трѣба да знае земедѣлецътъ при развъждането и отглеждането на добитка? Отъ Г. С. Хлѣбаровъ	2 —
Книжка 5. Крѣмното пекло, неговото отглеждане, запазване и използване. Отъ Хр. П. Моневъ	1 60
Книжка 6. Какъ да направя добитка си по-доходенъ? Отъ М. Стоевъ. (Второ издание)	4 —
Книжка 7. Изборъ на прѣчки за ново лозе и посадването имъ. Отъ Д. Бѣчаровъ. (Второ издание)	2 80
Книжка 8. Какъ да уреди овошната си градина? Отъ В. Георгиевъ. (Второ издание)	2 80
Книжка 9. Какво трѣба да знае земедѣлецътъ прѣди да почне да строи сгради въ стопанството си? Отъ инженеръ Т. Полтошевъ и Г. С. Хлѣбаровъ, агрономъ	1 80
Книжка 10. Какъ се поправятъ развадени вина? отъ Д. Овчаровъ. (Второ издание)	1 80
Книжка 11. Зименъ и пролѣтенъ фий. Отъ Юрданъ Илийчевъ	1 60
Книжка 12. Разумно развъждане, отглеждане и хранене на домашниѣ птици. Отъ П. Гибровски	2 —
Книжка 13. Какъ да се направя ново лозе? Отъ Н. Недѣлчевъ. (Второ издание)	3 —
Книжка 14. Какъ мога да добия отъ пчелинѣ си по-голямъ доходъ? (Второ прѣработено и допълнено издание) Отъ Д. Стоиновъ	6 —
Книжка 15. Какви орѣдия и машини трѣба да се набави земедѣлецътъ? (Нагласяване, употребленне и запазване). Отъ инженеръ Р. П. Василевъ	2 30
Книжка 16. Какъ да основемъ въ нашето село селско-товарно дружество? Отъ М. Стоевъ	2 20
Книжка 17. Засаждане и отглеждане овошнихъ дръвчета въ двора. Отъ Б. Стрибърни	2 20

(Слѣдва на вътрѣшната страна на задната корица).

Популярна Земледѣлска Библиотека „СЕЛСКО СТОПАНСТВО“

Книжка 33.

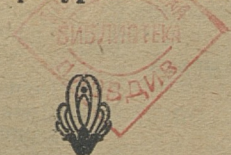
Зеленчуковата градина въ земледѣлското стопанство

отъ

П. Буббовъ.

Директоръ на Държавното Земледѣлско Училище
въ гр. Кюстендѣлъ.

(Съ 10 фигури въ текста).

Книгоиздателство „АГРАРИЯ“

София, ул. Вазовъ № 1.

СЪДЪРЖАНИЕ.

Устройство на зеленчуковата градина.

1. Изборъ на мѣстото.
2. Колко голѣма трѣбва да бжде зеленчуков. градина.
3. Ограждане на градината.
4. Разпрѣдѣл. на градината.
5. Разработв. на градината.
6. Риголване.
7. Торене на градината.
8. Зарав. на тора въ почвата.
9. Поливане на градината.
10. Посѣване и засаждане на зеленчуцитѣ.
11. Засаждане на разсада за усилване.
12. Засаждане на разсада на постоянното му мѣсто.
13. Междуредово засаждане.
14. Засаждане на опраздненитѣ фитарии.

Отглеждане на по-важнитѣ зеленчуци.

I. Бобови.

1. Бобъ.
2. Грахъ (бизеле, мозара).
3. Бакла (черъ бобъ).

II. Тиквени.

1. Краставици.
2. Тиквички (сакжски).

III. Зелени.

1. Главесто зеле.
2. Алабашъ (голия).

IV. Лукови.

1. Червень лукъ (кромить).
2. Чеснь лукъ (бѣлъ лукъ).
3. Прасъ лукъ.

V. Кореноплодни.

1. Картофи.
2. Моркови.
3. Цѣлина.
4. Хрѣнь.
5. Рѣпички.
6. Рѣпа (зимна).

VI. Салатни.

1. Обикновена салата.
2. Салата-маруля.

VII. Спанакони.

1. Спанакъ.
2. Градински киселецъ.

VIII. Плодни.

1. Пиперъ.
2. Домати. (Червени патладжани).
3. Патладжанъ (синъ).

IX. Подправни трѣви.

1. Майданосъ (меродия).
2. Копъръ.
3. Джолжунъ (нане, юзумъ).
4. Чубрица.

ПРѢДГОВОРЪ.

Зеленчукътъ, заедно съ плодоветѣ на овошнитѣ дървета, прѣдставлява една много здрава храна за човѣка. Той поддържа здравъ организма, подпомага храносмилането и набавя на тѣлото желѣзо, което е толкова необходимо за образуването на кръвта.

Главната и почти изключителната храна, която се поднася всѣкидневно на трапезата въ всѣко земледѣлско домакинство, съставлява зеленчукътъ. Ето защо, отъ голѣмо значение за всѣко земледѣлско стопанство е да може то да си произведе самò въ достатѣчно количество зеленчукъ, необходимъ прѣзъ годината въ неговото домакинство. Да се добива този зеленчукъ отъ пазаря е неизносно и свързано съ губене на врѣме.

За произвеждане на нужното количество зеленчукъ въ селското стопанство е необходимо да се отдѣли едно малко парче подходяща земя, което да се разпрѣдѣли и използва най-цѣлесъобразно. Да дадемъ на зем-

5, № 335

1

ледълеца кратки упътвания какъ да си нареди една зеленчукова градина въ стопанството и какъ се отгледватъ отдѣлнитѣ видове зеленчукови растения — е цѣлата на настоящата книжка.

Отъ автора.

Устройство на зеленчуковата градина.

1. Изборъ на мѣсто.

Добъръ зеленчукъ може да се отгледва на богата на хранителни вещества, торна и възвлагна почва. Тамъ, гдѣто почвата нѣма тѣзи качества, ние можемъ да ги създадемъ чрѣзъ дълбоко и умѣло разработване и наторяване. За зеленчуковата градина е важно още да има въ почвата достатъченъ достѣпъ на въздухъ и свѣтлина и да има тя топло изложение.

Ако не можемъ да подберемъ отъ мѣстата, които имаме, подходяще такова за зеленчукова градина, тогава трѣбва изкуствено да си подпомогнемъ, като, чрѣзъ подходяще ограждане, запазимъ мѣстото отъ студения источни и сѣверни вѣтрове. Лежащето въ долина мѣсто е най-доброто за зеленчукова градина; то има влажна почва и нѣма нужда отъ запазване срѣщу студения вѣтрове.

Освѣнѣ това, мѣстото за зеленчукова градина трѣбва да бѣде равно, за да може да поема влагата навсѣкждѣ еднакво, а при това и да се не измиватъ и отвлечатъ отъ силнитѣ дѣждове посѣтитѣ сѣмена и засаденитѣ дребни растения.

Тамъ, гдѣто мѣстото за зеленчуковата градина е много наклонено, не остава друго, освѣнѣ да го направимъ на тераси — на стѣпала. Мѣста съ наклонъ къмъ сѣверъ, се стоплятъ късно прѣзъ лѣтото и по-слабо, затова отъ такива мѣста не трѣбва да се очаква ранъ зеленчукъ. Единъ малкъ наклонъ къмъ югъ е много желателенъ, защото почвата се стопля бързо и тамъ можемъ да разчитаме на по-ранъ зеленчукъ.

2. Колко голѣма трѣбва да бѣде зеленчуковата градина?

Голѣмината на зеленчуковата градина зависи отъ числото на хората въ стопанството. Тя зависи още и отъ това, дали тѣзи хора употребяватъ повече или по-малко зеленчукъ. Въ зависимостъ отъ това, ние трѣбва да отмѣримъ голѣмината на нашата градина.

Никога не трѣбва да се оставя градината по-голѣма, отколкото е потрѣбно, защото, една по-голѣма зеленчукова градина, поглѣща много неизползувана работа и торъ, като при това тя не ще даде много по-голѣмъ доходъ, отколкото по-малката градина, която би задоволила нуждитѣ на стопанството. Отъ една малка зеленчукова градина може да се изкара доста много зеленчукъ, ако се обработва почвата добръ, ако се посѣва и засажда умѣло и наврѣме и се използва добръ мѣстото съ прѣдпосѣви, слѣдпосѣви и междуредови посѣви.

Колкото по-малка е зеленчуковата градина, толкова по-грижливо ще можемъ да я работимъ ние сами (безъ наемни работници). При по-малката градина, ние ще имаме подобъръ и по-ясенъ прѣгледъ, ще можемъ да обработваме отдѣлнитѣ зеленчукови видове по-добръ и да унищожаваме своеврѣменно трѣвата. Всѣка опразнена фитария ще може веднага да се засѣва или засажда съ другъ зеленчукъ.

Като мѣрка за ориентиране, каква голѣмина да дадемъ на зеленчуковата си градина,

може, до известна степенъ, да ни послужи слѣдното:

За едно стопанство, въ което се употрѣбява много зеленчукъ и което се състои отъ 6 души, е достатъчна една зеленчукова градина отъ 1000 кв. м., т. е. 1 декаръ. Въ нея могатъ да се произведатъ зеленчуци за прѣзъ лѣтото, есеньта и зимата. Хилядата квадратни метра се засаждатъ така:

1. Съ пиперъ . 100 кв. м.	8. Съ краставици 20 кв. м.
2. „ черв. лукъ 100 кв. м.	9. „ тиквички . 20 кв. м.
3. „ прасъ „ 40 кв. м.	10. „ зеленъ бобъ 100 кв. м.
4. „ чесънъ „ 10 кв. м.	11. „ бакла . 30 кв. м.
5. „ зеле . . 150 кв. м.	12. „ картофи 200 кв. м.
6. „ домати . 100 кв. м.	13. „ моркови. 5 кв. м.
7. „ синъ патладжанъ . . 10 кв. м.	14. „ магдансзъ, цѣл., копъръ и др. 15 кв. м.
	900 кв. м.

Останалитѣ 100 кв. м. се губятъ въ пжтечки и вади за поливане.

Салата, рѣпички, спанакъ, рѣпа и други бързоуспѣващи зеленчуци, както и зеленчуци, които се употрѣбаватъ прѣзъ есеньта и зимата, се отглеждатъ като прѣдпосѣви или междуредови посѣви.

Това разпрѣдѣление, обаче, не е задължително за всѣкиго. Тамъ, гдѣто въ стопанството се употрѣбява по-малко пиперъ, а повече зеле, ще се намали мѣстото за пипера, а ще се увеличи това на зелето и пр. За стопанства, съ повече или по-малко хора, ще се отдѣли за зеленчукова градина и съответно повече или по-малко мѣсто.

3. Ограждане на градината.

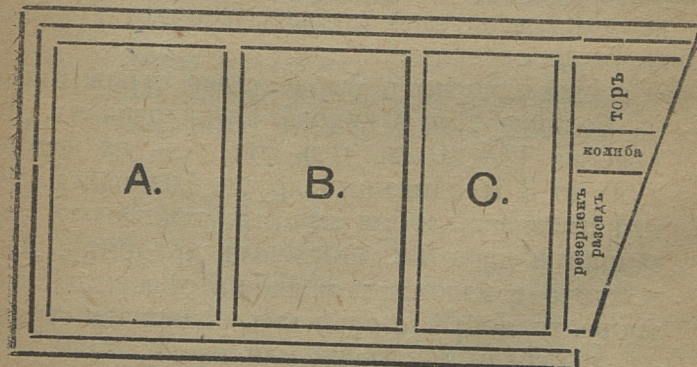
За да бждатъ запазени зеленчуцитѣ, както отъ нападение на разни животни, били тѣ домашни или диви, тѣй и отъ злосторници крадци, жалателно е зеленчуковата градина да бжде оградена.

Най-износно и бързо става ограждането съ бодлива тѣль и колове. Прѣкарана въ редове на 15—20 см. тѣль отъ тѣль на колове 2·50 до 3 м. единъ отъ другъ, бодливата тѣль прѣдставлява добра защита, кокто отъ домашнитѣ животни, тѣй и отъ крадцитѣ. Ако мѣстото е изложено малко на сѣвернитѣ вѣтрове, то добръ е отъ къмъ сѣверната страна да се огради съ дъски или плетъ.

4. Разпрѣдѣление на градината.

Щомъ като мѣстото се огради и изравни, пристѣпва се къмъ прокарване на нѣколко 50 см. широки пѣтечки, които, отъ една страна, ще служатъ за минаване по тѣхъ, а отъ друга — ще раздѣлятъ градината на парцели и лѣхи. Разпрѣдѣление градината на парцели е нужно, за да може да се нареди сѣидбообрѣщението на зеленчуковитѣ растения и да се добие единъ по-добъръ прѣгледъ на засаденото.

Сѣидбообрѣщението въ зеленчуковата градина е една необходимостъ, ако искаме да имаме сигуренъ резултатъ. Съ това ние спе-

Фиг. 1.

Разпрѣдѣление на зеленчуковата градина.

стяваме торове, добиваме сигуренъ растежъ и запазваме почвата за растенията постоянно силна — нѣщо, което не може да се постигне, ако отгледваме единъ и същи зѣленчуковъ видъ постоянно на едно и също мѣсто.

Приложеното планче показва, какъ най-практично трѣбва да се прокаратъ пѣтекитѣ.

Зѣленчуковата градина раздѣляме на три парцели и ги означаваме съ *A. B. C.* (фиг. 1).

На парцелата *A.* засаждаме онѣзи зѣленчуци, които изискватъ прѣсно торене, каквито сѣ напр. зѣлето, краставицитѣ, тиквитѣ, пиперътъ и доматиѣ.

На парцелата *B.* засаждаме онѣзи зѣленчуци, които изискватъ по-отдавна торена почва, значи които не понасятъ прѣсното торене; такива сѣ напр. лукътъ, рѣпата, морковътъ, бобътъ, картофитѣ и др.

На парцелата *C.* която трѣбва да бѣде и по-малка отъ другитѣ, се засаждатъ подѣлготрайни зѣленчуци, като напр. магданозъ, хрѣнъ, джоджунъ и др. подобни. Тази парцела, прѣди засаждането, се наторява добрѣ, а и послѣ може да се тори между растенията.

Въ сѣщностъ ние ще има да правимъ смѣна на зѣленчуцитѣ само на първитѣ двѣ

парпели *A* и *B*. Така щото това, което е било тази година на парцела *A*, идущата година ще отиде на парцела *B*, която се наторява само съ компостъ. Парцелата *B* ще стане *A* и ще се натори добръ съ изгнилъ оборски торъ. По този начинъ парцелитъ ще се смѣняватъ ежегодно, като парцелата *C* си остава постоянна.

Парцелитъ отъ своя страна се раздѣлятъ на лѣхи, а лѣхитъ на фитарии. Фитарииитъ се правятъ обикновено 1-20 м. широки, а дълги, колкото е ширината на лѣхитъ. Последнитъ се разграничаватъ помежду си съ вади, прѣзъ които ще тече водата за поливане, а фитарииитъ се ограничаватъ съ тирове.

Когато не можемъ да използваме текущата вода на нѣкоя близка рѣка или барица за поливане на градината, тогава сме принудени да поливаме зеленчуцитъ на ржцѣ. Въ такъвъ случай, трѣбва да изкопаемъ на подходяще мѣсто въ градината единъ кладенецъ.

Съ вода още можемъ да се снабдимъ, като на 2—3 мѣста въ градината, въ зависимостъ отъ голѣмината ѝ, изкопаемъ по 1 трапъ 60—70 см. широкъ и до 1 м. дълъ

бокъ за събиране вода, ако подпочвата е непропусклива въ долнитъ си пластове. Или пъкъ се закопаватъ въ земята на нѣколко мѣста по едно маслено буре. Събираната вода въ тѣзи бурета се употребява за поливане.

5. Разработване на градината.

Разработването на зеленчуковата градина се състои въ разкопаването ѝ по възможностъ по дълбоко, за да се даде възможностъ на нѣжнитъ зеленчукови корени да могатъ да проникватъ безпрѣпятствено въ почвата на желаемата дълбочина, гдѣто да намѣрятъ храна и влага, нужни за растенията. Това по дълбоко разкопаване се извършва, или чрѣзъ риголване, или чрѣзъ копане съ по-дълъгъ лизгаръ (права лопата), който да може да отива на 40—50 см. дълбочина.

6. Риголване.

Прѣди всичко трѣбва да се изпита, каква е почвата на нашата бъдаща зеленчукова градина. Но за правилното извършване на риголването ще ни е още по-необходимо да знаемъ каква е подпочвата. Отъ нейнитъ ка-

чества и свойства ще зависи, дали да я оставимъ да си стои дълбоко въ земята, или трѣбва да я размѣсимъ съ по-горнитѣ почвени пластове. Отъ подпочвата ще зависи слѣдователно и дълбочината, на която трѣбва да риголваме. Ще трѣбва да гледаме да не изкараме лошата подпочва отгорѣ.

Ако искаме да направимъ нѣкакво подобрене на почвата, да подобримъ нейнитѣ свойства, като напр. чрѣзъ навозване торѣ, по-добра почва, пѣськъ и др., то това подобрене трѣбва да се прѣдприеме тѣкмо сега.

7. Торене на градината.

При отгледването на зеленчуцитѣ, торѣтъ играе най-главна роля. Безъ богато наторяване е невъзможно да се произведе крѣхъкъ, нѣженъ и вкусенъ зеленчукъ. Колкото по-лоша е почвата толкова повече трѣбва тя да се тори. Чрѣзъ торенето ние добиваме буенъ растежъ, изобилно плодородие и при всички листни зеленчуци, какъвто напр. е спанакътъ, — едри и сочни листа. Торѣтъ трѣбва да бѣде доброкачественъ, а не само да носи името „торъ“. Лошиятъ и сухъ торъ е безъ

всѣкаква полза. Ето защо, трѣбва да се полага голѣма грижа и за приготвянето на тора.

Тѣй като торѣтъ е отъ толкова голѣмо значение за зеленчуковата градина, то трѣбва всѣкога да имаме складирано на страна нужното количество торѣ, та когато ни потрѣбва, да го имаме на рѣжа.

Никога не трѣбва да торимъ цѣлата зеленчукова градина на единъ пѣтъ, ако нѣмаме толкова много торѣ, щото да можемъ богато да я наторимъ. При недостатъчно наторяване, зеленчуцитѣ, които изискватъ много торѣ, не могатъ да се развиятъ нормално.

Отъ всички торове, *оборскиятъ торъ* е най-цѣненъ за зеленчуцитѣ. Той, не само че обогатява почвата на хранителни вещества, но я прави рохкава и топла.

Оборскиятъ торъ, както се каза по-горѣ, не трѣбва да бѣде изгорѣлъ и сухъ, защото тогава той нѣма никаква хранителна стойностъ. Чрѣзъ честото му поливане съ пикочъ и прѣтъпкване, той трѣбва така да се обработи, че да остане соченъ и въ угнило състояние да бѣде мазенъ.

Нека разгледаме на кратко значението

на разнитѣ видове оборски торъ за наторяването на зеленчуковитѣ градини.

Конскиятъ торъ е много богатъ на азотъ, но е сухъ и топълъ. Той подхожда прѣимуществено за студени и тежки почви, защото ги прави по-рохки и по-топли. Нанасянето му върху тежкитѣ и влажни почви може да стане, както на есенъ, така и на пролѣтъ. Върху пѣсьчливи почви той напротивъ, не трѣбва да се наниса никога пролѣтъ въ прѣсно състояние, тъй като и безъ това тѣзи почви по природа сж топли, а като имъ се даде и топълъ торъ, ще се намали още повече влагата имъ. Торенето на пѣсьчливитѣ почви съ конски торъ може да стане и на пролѣтъ, но торѣтъ въ такъвъ случай трѣбва да бжде добръ угнилъ.

Чрѣзъ топлината, която произвежда конскиятъ торъ, той угнива много по-бързо, отколкото говеждия или свинския. Затова много по-практично е да се оставя конскиятъ торъ да угнива размѣсенъ съ говеждия и свинския торъ; тогава той става по-соченъ. Отъ такава смѣсъ се получава прѣвъзходенъ торъ, който е отличенъ за всички зеленчуци.

Говеждиятъ торъ е богатъ на фосфорна

киселина. Той е извънредно хранителенъ за растенията и притежава едно важно охлаждающе свойство, което го прави за сухитѣ пѣськливи почви много цѣненъ. Особено подхожда той за наторяване на почва, на която ще се сади цѣлина, краставици тикви и др.

Но понеже говеждиятъ торъ угнива по-трудно отъ конския то той се разхвърля на почвата още прѣзъ есенъта.

Овчиатъ и козиатъ торъ е сжщо, както конския торъ, богатъ на азотъ и се затопля сжщо така лесно като него; затова и той е добъръ за влажни и студени почви. На пѣськливи почви той е ползень, ако се даде есенно врѣме. За пролѣтно торене, обаче, той трѣбва да бжде напълно угнилъ.

Свинскиятъ торъ е студенъ и може да се употребява съ успѣхъ за наторяване на пѣськливи почви. За торене на фитарии съ цѣлина, той е отличенъ и отъ него цѣлината образува доста едри и стѣгнати глави. За мокри и тежки почви е малко пригоденъ. Може да се употребѣи за наторяване и на такива почви, само ако се смѣси съ конски, овчи и кози торъ. Въобще, свинскиятъ торъ задържа почвата влажна и хладна, което по-

нася на растенията много добръ прѣзъ горещото лѣто.

Кокошиятъ (птичиятъ) торъ и торътъ отъ нужниците сж особено богати на азотни и фосфорни вещества и се употребяватъ, или въ смѣсъ съ другитѣ торове, или пѣкъ отъ тѣхъ се приготвява теченъ торъ, съ който по-послѣ се поливатъ зеленчуковитѣ растения. Кокошиятъ торъ, обаче, се употребява съ голѣмъ успѣхъ за наторяване на краставици и цѣлина, само че не трѣбва да се дава въ голѣмо количество. Много добръ дѣйствува кокошиятъ торъ, когато се употребява изсушенъ и стритъ на прахъ. Съ така приготвениятъ торъ се наsoleва около растенията. Този торъ се заравя много плитко въ почвата.

Кампостътъ е за зеленчуковата градина отъ много голѣмо значение, защото той съдържа въ себе си всички онѣзи хранителни материали, отъ които зеленчуковитѣ растения се нуждаятъ въ голѣмо количество. Кампостътъ се прави отъ всевъзможни растителни отпадъци, бурени, смѣтъ отъ кжщата и двора, кокоши торъ, и др., които се натрупватъ на купъ и отъ врѣме на врѣме се

размѣсватъ и заливатъ съ пикочъ, до като угниятъ добръ. Угнилиятъ добръ кампостъ се употребява за наторяване на парцела В (фиг. 1), на която дохождатъ растения, които не понасятъ прѣсно торене съ оборски торъ. Обърналиятъ се вече на прѣстъ кампостъ намира голѣмо употребление при посѣването на зеленчуковитѣ сѣмена въ тежка и сбита почва. Съ този торъ се покриватъ казанитѣ сѣмена слѣдъ засѣването имъ.

Варьта сжщо така намира голѣмо употребление като торъ въ зеленчуковата градина и принася голѣма полза. Варьта е една извънредно важна съставна частъ на почвата и повечето зеленчукови растения изискватъ много варъ. Тя разрохква почвата и умъртвява находящитѣ се въ нея червеи. Навсѣкждѣ, гдѣто не се тори съ варъ, или пѣкъ тя слабо се употребява, се завѣждатъ въ почвата множество врѣдни насѣкоми, особено, зелевиятъ и луковъ червеи, глисти, голи охлюви и др.

Варьта се дава на почвата въ видъ на прахъ. За тази цѣль горената варъ се натрупва на купъ и се закрива отгорѣ съ прѣстъ. По такъвъ начинъ варьта се разпада

бързо на прахъ и така лесно може да се употребява за наторяване.

Торенето съ варъ е най-добрѣ да се прѣдприема есенно врѣме. На квадратенъ метъръ се дава 250 до 500, — даже и повече грама варъ, споредъ нуждата на почвата отъ такава. Варѣта трѣбва да се разхвърля и заравя въ сухо врѣме. При влажно и мокро врѣме тя става мазна и лѣпкава, отъ което губи отъ стойността си. Торенето съ варъ трѣбва да се повтаря прѣзъ всѣки 2—3 години.

Течниятъ торъ, приготвенъ отъ пикочѣта на нужниците и торищата и употребенъ правилно и не въ много голѣмо количество, е много важенъ торъ за зеленчуцитѣ. Въ голѣмо количество теченъ торъ се приготвява и отъ птичинъ торъ. Пикочѣта трѣбва да се употребява само въ угнило състояние; прѣсна пикочъ може да се употреби есенно и зимно врѣме. Много голѣма полза принася угнилата пикочъ пролѣтно и лѣтно врѣме, дадена на растенията като добавѣченъ торъ. Така могатъ да се торятъ: зелето, спанакътъ, рѣпата, цѣлината, краставицитѣ и др. Най-добрѣ дѣйствува пикочѣта, когато се употреби въ влажно врѣме, а още по-добрѣ — слѣдъ дъждъ.

Пикочѣта, въ зависимостъ отъ силата и гъстотата ѝ, се резрѣдява повече или по-малко съ вода. Лѣтъ съ нея се полива вече черно врѣме. Трѣбва да се внимава да се не намократъ листата на растенията, които поливаме. Въ случай че ги намокримъ, трѣбва веднага да ги измиемъ, като ги облѣемъ съ рѣшетката съ чиста вода. При торенето съ пикочъ трѣбва да се знае, че тя прави почвата тлъста, мазна и лѣпкава.

8. Заравяне на тора въ почвата.

Ако искаме торътъ да прояви своето дѣйствие и да принесе полза на растенията, то важно е, прѣди всичко, той да бѣде равномерно разпрѣдѣленъ върху почвата. При всички плитко-укореняющи се растения, торътъ трѣбва да се размѣси плитко въ почвата, за да могатъ коренитѣ на растенията лесно да го намѣрятъ. При растения съ плитки корени, достатъчно е, ако торътъ е заровенъ на 15—20 см. дълбочина. Въ фитариитѣ за разсаждане, той трѣбва да се заравя още по-плитко. При растения съ дълбоки корени, торътъ трѣбва да се заравя по-

дълбоко, защото растенията пускатъ коренитѣ си дълбоко въ почвата. Заравянето на тора при по-големитѣ парцели става съ плуга, а при по-малкитѣ — лѣхитѣ и фитариитѣ — съ мотиката и търмѣка (греблото).

9. Поливане на градината.

Поливането на зеленчуковата градина е най-важната работа. При силна суша, когато не можемъ достатъчно да поливаме, зеленчукътъ, при всичко че е торенъ най-грижливо, загубва своята крѣхкостъ и нѣжностъ.

Поливането се прѣдприема сутринъ, но по-добрѣ е, обаче, това да става вечеръ, защото тогава растенията извличатъ най-големата полза отъ него и най-добрѣ се освѣжаватъ. Поливането трѣбва да става изобилно, за да проникне водата навсѣкждѣ въ почвата около растенията. Повърхностното (слабото) поливане е безполезно. Съ него се причинява и врѣда, защото почвата се втвърдява повече, а това е врѣдно за растенията.

Ако нѣмаме достатъчно вода, за да полиемъ цѣлата градина, то поливаме най-напрѣдъ нѣколко лѣхи или фитарии, а дру-

гитѣ оставяме за по-послѣ, когато се набере достатъчно вода и за тѣхъ. Добрѣ напоенитѣ съ вода фитарии могатъ да прѣкаратъ 6—8 дни безъ поливане. Най-добра за поливане е рѣчната вода; при липса на такава, може да се употреби и кладенчова. Съ нея, обаче, не трѣбва да се полива направо, а трѣба да се остави да прѣстои малко на въздуха.

10. Посѣване и разсаждане на зеленчуцитѣ.

Голѣмо внимание трѣбва да се обърне на посѣването. Ако искаме сѣмената добрѣ да прокълнатъ и поникналиятъ разсадъ да се развива добрѣ, почвата трѣбва да бѣде рохкава, влажна и топла. Послѣдното условие е много важно за растенията, особено за тѣзи, които изисквзтъ за своето развитие повече топлина, каквито сж напр. краставицитѣ и бобътъ.

Голѣма грѣшка се прави често пѣти, гдѣто сѣмената на зеленчуцитѣ се засѣватъ много гжсто. При много гжстия посѣвъ, не само че сж нужни много повече сѣмена, но и поникналиятъ разсадъ се задушавя, избоя-

ва, изцифилява, както се казва, и не е годенъ за засаждане. Въ такива случаи, разсаждътъ много наскоро слѣдъ поникването трѣбва да се прорѣди.

На пѣськлива почва, както и на друга суха почва, може, при добро врѣме, още прѣзъ м. февруари да се засѣятъ моркови, магданозъ, арпаджикъ, салата, спанакъ бакла, грахъ и др., когато при влажна почва, това е невъзможно, защото лѣпкавата и клисавата почва не позволява това.

За да можемъ и на влажна почва на врѣме да засѣемъ и произведемъ зеленчукъ, трѣбва наесенъ да разкопаемъ почвата на едри буци и да я оставимъ така прѣзъ зимата да измръзне. Като замръзне почвата, на тази частъ, която сме опрѣделили за поранъ посѣвъ, нанасяме пѣськъ и варовитъ кампостъ до толкова, щото почвата да се заравни. При добро врѣме, прѣзъ февруари или мартъ, когато се види, че почвата е поизпрѣхнала, извършва се посѣването. Почвата подъ пѣська и компоста е така сипкава и рохка, че не е нужно по-нататъшно обработване, а трѣбва само да се изравни съ греблото. Посѣването става въ редове, за да

може по късно, когато сѣмената поникнатъ, при добро врѣме, да се окопава по между имъ.

Посѣването въ редове улеснява по-честото окопаване на растенията и бързото имъ почистване. За посѣване въ редове се правятъ съ малката мотичка за морковитѣ, магданоза и салатата до $1\frac{1}{2}$ 2 см. дълбоки вадички, които слѣдъ посѣването, при добра почва, се заравятъ съ сжщата прѣстъ, а при тежка почва, се засипватъ съ кампостъ и пѣськъ. За грахъ, бобъ, бакла и тѣмъ подобни, трѣбва да се правятъ по-дълбоки вадички, така че да магатъ сѣмената да дойдатъ толкова дълбоко, че като се закриятъ, да иматъ върху си 3 – 4 пѣти по-дебела покривка, отъ дебелината на самитѣ сѣмена.

Плиткитѣ вадички при тежка и влажна почва, засѣти съ моркови, арпаджикъ, спанакъ и др., се засипватъ съ пѣськъ, а при засѣтитѣ съ грахъ, бакла и др., това не е нужно.

Фитариитѣ за разсада се правятъ по възможностъ на топло и запазено отъ вѣтроветѣ мѣсто. Тѣ трѣбва прѣди засѣването добрѣ да се подготвятъ и, гдѣто е нужно, да се наторятъ съ добрѣ угилъ торъ. Теж-

ката почва да се разрохква съ кампостъ и пѣськъ, за да се направи пропусклива.

Ако фитариитѣ сж засъхнали, както това става обикновено лѣтъ, то единъ день прѣди посѣването имъ трѣбва основно да се полѣятъ и навлажнатъ. Много по-важно е поливането на фитариитѣ прѣди посѣването, отколкото слѣдъ посѣването, тъй като съ това се избѣгва образуването на кора върху тѣхъ.

За посѣване избираме възможностъ тихъ день, защото по-лекиятъ сѣмена при вѣтровито врѣме и при най-старателното имъ посѣване, не могатъ да се засѣятъ равномерно. На разсаднитѣ фитарии ние засѣваме сѣмената въ повечето случаи не така както при посѣването имъ на постоянно мѣсто, въ редове, а на разпрѣснато. Много рѣдко и равномерно разхвърляниятъ сѣмена се заравятъ посрѣдствомъ греблото и, ако има нужда, се посипватъ отгорѣ още и съ прѣсеянъ компостъ, размѣсенъ съ пѣськъ. Закриването на сѣмената не трѣбва да става много на дебело; трѣбва да се внимава, щото покривката да не бжде по-дебела, отколкото е двойната дебелина на сѣмето. Слѣдъ посѣването, фитариитѣ се притѣпкватъ съ една

дъска за да прилѣгнатъ сѣмената дѣбрѣ къмъ прѣстъта. Лѣтъ, изобщо, когато врѣмето е сушаво, за да подкрѣпимъ прокълняването на сѣмената, трѣбва да имъ направимъ съ нѣщо сѣнка.

11. Разсаждане на разсада за усилване.

Щомъ като разсадътъ нарасне до толкова, че растенията почнатъ да се притискатъ едно друго, трѣбва да се прѣдприеме, или засаждането имъ на постоянно мѣсто, или, ако сж още слаби, разсаждането имъ на друга фитария за усилване. Разсаждането на нѣкои зеленчукови растения, съ цѣль за усилване, е отъ голѣма важностъ. Едно разсадено зелево или салатово растение може въ всѣко врѣме лесно да се прѣсажда отъ едно мѣсто на друго, защото то има много добра буца прѣстъ около коренитѣ си. Фитарията, на която ще разсаждаме разсада за усилване, трѣбва да се приготви сжщо така грижливо, както фитарията за посѣването. Почвата се размѣсва достатъчно съ добрѣ угнилъ торъ, за да могатъ младитѣ растения да развиятъ повече корени и да образуватъ добра буца.

Разсаждането на разсада трѣбва да се прѣдприеме, когато младитѣ растения развиятъ втория или третия си листъ. Растенията въ тази възраст се прѣхващатъ по-лесно, растатъ бързо и отъ това иматъ най-голяма полза.

При разсаждането на растенията, растоянието между тѣхъ трѣбва да бѣде обикновено 3—5 см. Ако растенията ще трѣбва да останатъ на разсадната фитария по-дълго врѣме, за да се използватъ по-късно за досаждане на загубенитѣ отъ насаденитѣ по-рано такива, или засаждане фитарии, които ще бѣдатъ освободени отъ друга култура, тогава на такива растения при разсаждането, трѣбва да имъ се даде 15—20 см. растояние едно отъ друго.

При разсаждането трѣбва да се гледа, щото изскубаниятъ за разсаждане разсадъ да се оставя да стои по-малко врѣме на въздуха и слънцето, защото чрѣзъ това страдатъ младитѣ му коренчета. Затова разсаждането е най-добрѣ да се извършва при облачно врѣме или привечеръ.

Разсаденитѣ растения трѣбва да се поливатъ съ лейка, която да има рѣшетка съ

дребни дупки и прѣзъ първитѣ дни до прихващането имъ да се засѣнчватъ. Щомъ разсадътъ въ разсаднитѣ фитарии нарастне до желаемата голѣмина, той се засажда на постоянното му мѣсто.

12 Засаждане на разсада на постоянното му мѣсто.

Отъ разсаднитѣ фитарии разсада се изважда растение по растение, като се подпомага съ малка ръчна лопатка, за да се не разтроши буцата прѣстъ около коренитѣ имъ. Тази буца се попригисква съ ржка, за да се залѣпи и задържи въ нея и по-рохкавата прѣстъ.

Значително по-добра буца задържатъ растенията, ако единъ день прѣди изваждането имъ полѣмъ фитарията добрѣ. Ако по това врѣме нѣмаме дъждъ или не е имало наскоро такъвъ, пѣкъ и почвата не е достатъчно влажна, тогава е много добрѣ да полѣмъ прѣдварително съ вода и мѣстото, гдѣто ще засаждаме растенията.

Съ малката ръчна лопатка или съ ржка се прави въ земята едно трапче, толкова голѣмо, колкото да може въ него добрѣ да се

помѣсти буцата прѣстъ съ коренитѣ на растението, което засаждаме. Въ повечето случаи, при засаждането, растенията, се поставятъ 2—3 см. по-дълбоко, отколкото сж били по-рано. Това е особено важно за зелевитѣ растения.

Растения, който ще вадимъ на право отъ мѣстото, гдѣто сж били засѣти, и ще ги засаждаме на постоянно мѣсто, трѣбва изваждането имъ да се подпомогне съ сѣдилката, та да не се загубятъ много отъ коренитѣ имъ.

При засаждането трѣбва да се внимава коренитѣ на растенията да дойдатъ право надолу и да се не загубятъ много отъ коренитѣ имъ.

При засаждането трѣбва да се внимава коренитѣ на растенията да дойдатъ право надолу и да се не подгъватъ и закривяватъ въ прѣстъта. Засаждането се извършва съ една малка дървена сѣдилка. Растения, които сж прѣсаждани и иматъ по-голѣма буца около коренитѣ си, се засаждатъ съ рѣчна лопатка. Съ тази лопатка се прави въ прѣстъта една дупка, поставя се въ нея растението и се притиска съ рѣка около коренитѣ му, за да се затѣгне и остане право.

Прѣпоръчително е при засаждането на растенията, коренитѣ имъ да се потопятъ прѣдварително въ каша отъ говежди лайна и прѣстъ; така растенията се прихващатъ много по-лесно.

Слѣдъ засаждането, растенията трѣбва да се полѣятъ. Това става на рѣка, а когато имаме текуща вада, поливатъ се цѣлитѣ засадени фитарии наведнажъ. За да се запази по-добрѣ влагата въ почвата и да се подпомогне прихващането, добрѣ е почвата около растенията и между тѣхъ да се покрие съ изгнилъ торъ. При липса на торъ, полѣтитѣ растения да се засипатъ наоколо съ суха прѣстъ; съ това, сжщо така, се задържа влагата въ почвата за по-дълго врѣме и не може да се образува кора слѣдъ поливането.

13. Междуредово засаждане.

Съ междуредовото засаждане се изпълзува по-добрѣ мѣстото и се добиватъ отъ него двѣ реколти. За междуредово засаждане подхождатъ такива зеленчуци, които по натура оставатъ дръбни и не ще прѣчатъ на главно то растение, между което ще се засаждатъ. При

това, тукъ трѣбва да се подбиратъ растения съ кжсъ вегетационенъ периодъ, т. е. такива, които се развиватъ за по-кратко врѣме, които се прибиратъ въ това врѣме, когато главното растение има вече нужда за развитието си отъ цѣлото мѣсто.

При всички зелеви видове зеленчуци може да се практикува междуредовото засаждане. Най-пригодно растение за цѣлѣта е салатата. Между всѣки два стърка зеле се засажда по единъ стъркъ салата, а между всѣки редъ зеле по цѣлъ редъ салата.

По края на фитариитѣ, засѣти съ краставици и тиквички, може сжщо така да се засади салатата, бамня, алабашъ и др. Рѣпички могатъ да се засѣятъ, като междуредово растение, по фитариитѣ, засѣти съ моркови, магноносъ и др.

Сѣмената на междуредовото растение се засѣватъ на разпрѣснато и много рѣдко между главното растение. Така може да се посѣе спанакъ между засаденъ арпаджикъ или чесънъ лукъ, зимна рѣпа между воденъ лукъ и пр.

14. Засаждане на опраздненитѣ фитарии.

Чрѣзъ своєврѣменното засаждане на опраздненитѣ фитарии става по-пълно и правилно използване на зеленчуковата градина.

Опраздненитѣ фитарии не трѣбва да се държатъ дълго врѣме праздни. За да може да стане това, потрѣбно е всѣкога да имаме на разположение извѣстенъ запасъ отъ разсадъ на особени резервни фитарии. Работата въ зеленчуковата градина трѣбва така да е нагласена, че тамъ постоянно да се засѣва, да се засажда и да се бере. Чрѣзъ своєврѣменното засѣване въ добрѣ прѣсмѣтнати промѣжутьци отъ врѣме това лесно може да се постигне. По-добрѣ е да сме насѣяли малко повече разсадъ, отколкото да държимъ опраздненитѣ фитарии дълго врѣме не заети.

Отгледване на по-важните зеленчуци.

I. Бобови.

1. Бобъ (фасулъ, фиволъ, бѣлъ бобъ).

Отъ него имаме два вида: *нискъ* (пѣшакъ) (фиг. 2), *увивень* (фиг. 3). Той изисква топло, запазено, но не задушно мѣсто, богата,

Фиг. 2.

Нискъ бобъ (пѣшакъ).

и растенията се нападатъ отъ разни болѣсти. Обикновениятъ компостъ е прѣвъзходень за боба.

дълбока и рохкава, нито много суха, нито много влажна, почва, която да не е прѣсното-рена съ оборски торъ. Прѣсното-рената съ оборски торъ почва прѣдизвиква буень растежъ безъ цвѣтъ.

Фиг. 3.

Увивень бобъ.

Спрѣмо сланата бобътъ е много чувствителень и лесно измръзва, затова посѣването му трѣбва да става, щомъ вече сж прѣминали сланигѣ. Той се посѣва направо на постоянно мѣсто въ гнѣзда или въ редове. Въ гнѣзда бобътъ се сасѣва на разстояние 60 - 70 см. На увивния бобъ се набождатъ прѣти, по които да се увиватъ и задържатъ стеблата му.

Почвата за боба трѣбва да бжде добръ и дълбоко обработена и да се държи всѣкога чиста отъ бурени и рохкава. Прѣди да захване бобътъ да цвѣти, трѣбва да се

прѣкопае най-малко 2 пѣти, а при продължителна суша трѣбва и да се полива.

За сѣме се оставятъ нѣколко гнѣзда, които се държатъ да узрѣятъ добръ, безъ да беремъ отъ тѣхъ за зелено употребление. Може, освѣнъ това, да се остави цѣль редъ или цѣла лѣха непожтната, за да се добиятъ най-добри и здрави зърна за сѣме.

Бобътъ се бере, или до като чушкитѣ му сж още зелени и крѣхки — за зелено употребление, или когато узрѣятъ зърната, слѣдъ изсѣхване на стеблото — за зрѣло употребление.

Чушкитѣ на узрѣлия бобъ се обиратъ, оставятъ се на слънце да изсѣхнатъ добръ и се очукватъ съ прѣтъ, за да се отдѣлятъ зърната.

Добри сортове отъ боба сж:

а) Отъ увивния:

1) *Райкинъ бобъ*, доста вкусенъ, съ издути жълти зърна, напрѣскани съ тъмно червени капки, безъ лика. Употрѣблява се зеленъ.

2) *Бѣлъ руски исполинъ*, по-малко чувствителенъ отъ другитѣ сортове къмъ много влага, а при това успѣва добръ и въ балканскитѣ мѣста.

3) *„Пълни кошница“*, има извънредно меснати чушки, съ много добъръ вкусъ и е сѣвсѣмъ безъ лика.

б) Отъ пѣшака:

1) *най-ранъ съ крѣхки чушки трошливъ бобъ*, съ шарени зърна, много ранъ и извънредно родовитъ.

2) *Бѣлъ едъръ бобъ, съ широки чушки*, употребява се зеленъ и зрѣлъ.

3) *Жълтъ, восъченъ флажеолетъ*. Това е единъ прѣвъзходенъ сортъ за зелено употребление, съ жълти чушки.

2. Грахъ (бивеле, мозара).

Грахътъ обича открито, не много ниско, мѣсто и ражда най-много и най-лесно се бере, ако се сѣе на не повече отъ двѣ фитарии, една до друга, като между тѣхъ се остави по-широчка пѣтечка. На затворено и ниско мѣсто, въ дъждовни години, грахътъ изболява много и ражда слабо.

Грахътъ не е много вискателенъ по отношение на почвата, но успѣва най-добръ въ по-лека и топла почва, отколкото въ по-тежка. Той обича повече новоразработени

почви или такива, на които не е отгледванъ скоро грахъ. Вирѣе най-добръ на отдавна торена почва. Прѣсноторена почва той не обича. Най-добъръ торъ за него е пепелта.

Посѣването на граха може да стане или на редове, въ 10 см. дълбоки вадички (бразди) или пъкъ въ гнѣзда; растоянието между редоветъ трѣбва да бжде около 20 см., а гнѣздата да сж около 30 см. далечъ едно отъ друго. При засѣването въ гнѣзда се поставятъ въ всѣко гнѣздо по 8—10 зърна. Засѣването на граха въ гнѣзда е за прѣпоръчване при нискитъ ранни сортове. При редовия посѣвъ на една фитария отъ 1·20 м. широка се посѣватъ отъ нискитъ сортове 3—4 реда, а отъ високитъ само два.

Грахътъ не страда отъ сланитъ, затова той може да се сѣе много рано прѣзъ пролѣтѣта, а даже и прѣзъ есента.

По отношение на обработката, грахътъ сжщо така не е взискателенъ. Щомъ младитъ растения се покажатъ на нѣколко сантиметра изъ почвата, тѣ се окопаватъ, а по-послѣ се загърлятъ, като сжщеврѣменно на високитъ сортове се набождатъ и прѣтове.

Беритбата на граха започва веднага, щомъ

зърната сж наедрѣли толкова, колкото е нужно, споредъ кухненскитъ изисквания, които на разни мѣста сж различни.

3. Бакла (черъ бобъ).

Баклата се сѣе въ гнѣзда или на редове рано напролѣтъ, щомъ почвата поизсѣхне и стане годна за обработване (още прѣзъ февруари). Въ гнѣздата се поставятъ по 3—4 зърна по на 10—15 см. едно отъ друго, а гнѣздата се оставатъ на раздалечъ 40 см. едно отъ друго. Баклата не е чувствителна къмъ сланата и може да се сѣе още прѣзъ м. септември.

Слѣдъ поникването на сѣмената, чочвата трѣбва отъ врѣме на врѣме да се окопава и плѣви, а ако има нужда и да се полива. Щомъ започнатъ растенията да цвѣтятъ, тѣ трѣбва да се загърлятъ.

II. Тиквени.

1. Краставици.

Краставицитъ (фиг. 4) изискватъ силна, добра, топла и рохкава почва, която да не е, нито много влажна, нито много пѣськлива или

суха. Тѣ изискватъ прѣсноторена почва, а особено торенето съ теченъ торъ (разрѣдена пикочъ) дава отлични резултати.

Фиг. 4.
Краставици.

Краставицитѣ не понасятъ сланата и студа, затова трѣбва да се сѣятъ чакъ тогава, когато сланитѣ сж вече прѣминали и почвата се е постоплила малко.

Сѣмената се посѣватъ въ гнѣзда, въ

добрѣ угнилъ торъ, по на 1 м. едно отъ друго. Щомъ растенията започнатъ да се разклоняватъ, трѣбва да се прѣкопаятъ и загърлятъ. Прѣзъ лѣтото краставицитѣ трѣбва начесто да се поливатъ, а при продължително сухо врѣме това да става даже и два пжти на день. При поливането да се внимава да се не мокрятъ стеблата, защото тѣ лесно загиватъ.

За да се запазятъ здрави по-голѣмитѣ плодове, подлагатъ имъ се керемиди, а за да имаме по-едри и по-дълги краставици, трѣбва да се прорѣдятъ плодоветѣ.

Японскитѣ и рускитѣ краставици сж дребни и на тѣхъ забождаме по единъ трѣнъ, върху който стеблата се катерятъ и се вързватъ.

За да прѣдизвикаме по-бързото нарастване на малкитѣ краставички и да се образуватъ нови цвѣтове, трѣбва веднага, щомъ забѣлѣжимъ наедрѣли плодове, да ги кжсаме, освѣнъ тѣзи, които сме оставили за сѣме.

За сѣме се оставятъ плодове отъ най-първия завръзъ, най-едритѣ и най-добрѣ развититѣ; да не се оставятъ, обаче, по много на единъ коренъ, защото ще попрѣчатъ на развитието на по-младитѣ; достатъчно е да

се оставятъ на коренъ по единъ, а най много по два плода за сѣме. Узрѣлитъ плодове се откъсватъ и се оставятъ на керемидитъ върху покрива на къщата да стоятъ нѣколко дена на слънце, за да доузрѣятъ. Слѣдъ това се разрѣзватъ, изважда се сѣмето, промива се добрѣ въ вода, изсушава се на сѣнка и се запазва добрѣ отъ мишкитъ.

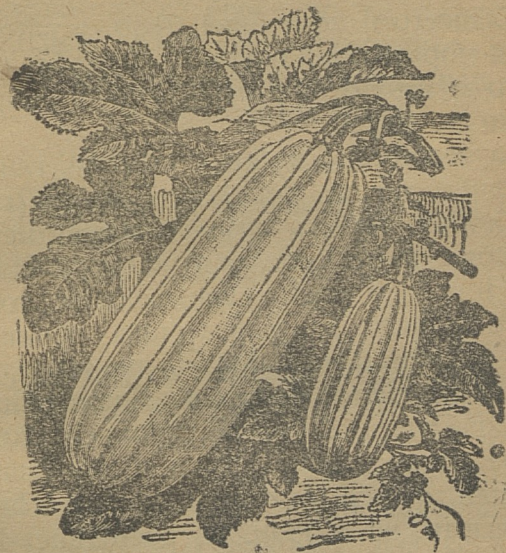
2. Тиквички (сакжски).

Тиквичкитъ сж малки дълги плодове, подобни на краставицитъ, съ тънка, блѣдо-жълта кора. Тѣ се употребяватъ за ядене, като зеленчукъ, до като сж още съвсѣмъ зелени и крѣпки. Тѣ тогава иматъ вкусъ повече на зеленчукъ, отколкото на тикви. (фиг. 5).

Културата на тиквичкитъ е сходна съ тази на краставицитъ. Тѣ изискватъ топла, рохка, дълбока и силно наторена почва. Едни сортове влечатъ по земята съвсѣмъ малко, а други никакъ и това много опростява отглеждането имъ.

Тиквичкитъ се сѣятъ, както краставицитъ, прѣзъ сжщото врѣме и по сжщия начинъ, въ гнѣзда на расстояние около 1 м.

гнѣздо отъ гнѣздо. Работитъ по отглеждането имъ сж: окопаване, загърляне, изобилно

Фиг. 5.

Тиквички (сакжски).

поливане съ вода и поне два пѣти въ седмицата наторяване съ теченъ торъ.

III. Зелени.

1. Главесто зеле.

Главестото зеле бива бѣло, жълто, червено и мораво. Най-голѣмо употребление има бѣлото и жълтото, а червеното и моравото се сати по-рѣдко.

За зелето най-добра е силната, глинесто-пѣськлива почва, въ която то се развива доста добрѣ. Прѣзъ врѣме на развитието му, то трѣбва да се окопава и загърля. Изисква силно торене и достатъчно влага въ почвата.

Посѣването на зелето става обикновено прѣзъ м. мартъ или априлъ, на топла, изложена на слънцето, фитария. Достатъчно за-якналиятъ разсадъ отъ по-ранния посѣвъ се засажда на постоянно мѣсто къмъ началото на м. май, а онзи отъ по-късния посѣвъ — въ началото на м. юни, на расстояние 45 до 75 сантиметра растение отъ растение.

Отъ начало младитѣ растения изискватъ много често и изобилно поливане, до като покриятъ почвата съ листата си; тогава вече тѣ по-лесно понасятъ сушата. Окопава се, колкото се може по-често, загърля се и се-пази отъ грѣвясване.

Зелето се свива лесно, щомъ настане студеното и мъгляво есенно врѣме. Когато е дошло врѣме да се бере, то се отсича отъ кочана, близо до земята, съ голѣмъ ножъ, изчиства въ му се всички поврѣдени или увиснали листа и така се отнася дома.

2. Алабашъ (голия).

Отъ алабаша различаваме два вида: бѣлъ и синь (моравъ).

Алабаштъ изисква топло и запазено отъ вѣтроветѣ мѣсто, добрѣ обработена и силна почва и понася прѣсното торене.

Посѣването на алабаша става прѣзъ м. мартъ. Разсадътъ се засажда на постоянно мѣсто или на отдѣлни фитарии или между други зеленчуци, като междуредова култура.

Алабаштъ изисква много вода; ако се не полива редовно и наврѣме, той се вдървява и губи вкуса си. Иначе, отгледването на алабаша е много просто и лесно.

IV. Пукови.

1. Червенъ лукъ (кромитъ).

Има два вида червенъ лукъ — арпаджикъ и воденъ (каба).

Арпаджикът се отглежда като едногодишенъ, когато е за засаждане, а като двъгодишенъ, когато е за ядене. Той не понася пръсното торене. Посѣването му се прѣдприема къмъ края на м. априлъ на суха и бѣдна почва, която прѣдварително се разрохква съвършено плитко; той може да се посѣе даже и на съвършено здрава, неразработена почва. Сѣмената се посѣватъ на разпрѣстнато и доста на гъсто; на квадратенъ метъръ се сѣе около $2\frac{1}{2}$ —3 грама сѣме. Слѣдъ посѣването, сѣмето се засипва съ ситенъ торъ, на дебелина около $\frac{1}{2}$ см., и се притѣпква отгорѣ съ една дъска. Поливането е по-добрѣ да се извърши прѣди засѣването.

Прѣзъ юли или августъ, когато листата на арпаджика пожълтѣятъ съвършено и полѣгнатъ, пристѣпва се къмъ изваждането на главичките изъ земята. Прѣчистениятъ отъ пръстѣта арпаджикъ се разстила на тънъкъ пластъ на сухо и провѣтриво мѣсто, за да досѣхне и дозрѣе.

Запазването на арпаджика прѣзъ зимата става на сухо мѣсто, гдѣто не мрѣзне, разстланъ на тънко.

Напролѣтъ, шомъ врѣмето позволи да се работи, арпаджикътъ се засажда (набожда) въ вадички 15—20 см. една отъ друга и на разстояние 10—15 см. въ вадичките, на около 2—3 см. дълбочина. Вадичките се правятъ така, че при прокарването на всѣка послѣдующа, съ пръстѣта, която се изгребва отъ нея, се заравя засадената прѣдидуща.

Прѣзъ лѣтото арпаджикътъ се окопава и плѣви. Къмъ юли—августъ, шомъ стеблата на арпаджика пожълтѣятъ и легнатъ, той се изважда изъ земята, като се оставя да прѣстои единъ день на мѣстото си, за да досѣхне, а слѣдъ това се прибира и заедно съ папуръ (шиваръ) се сплита на сплитове.

Запазването на сплетения арпаджикъ прѣзъ зимата става въ помѣщение, гдѣто не мрѣзне много, като се накачва по стѣнитѣ или тавана.

Водниятъ лукъ се посѣва напролѣтъ, прѣзъ м. мартъ, на добрѣ приготвена фитария по сѣщия начинъ, както арпаджика, само че до поникването и наедряването на разсада се полива изобилно съ вода.

Добитиятъ разсадъ се засажда въ дълбоки фитарии на разстояние 15—20 см., гдѣ

то да може да се полива съ текуща вода. При посаждането се избиратъ най-добритѣ растения, като имъ се съкратяватъ коренчетата и листата по на половина. Посаждането се извършва съ малка дървена садилка. Понататъкъ той се окопава, плѣви и се полива изобилно съ вода.

Изваждането на лука изъ земята става, когато листата му пожълтѣятъ и изгорятъ, като се оставя на мѣстото още 1—2 дена да просъхне. Слѣдъ това, той се прибира на купове, сплита се на сплитове, както арпаджика, и така се съхранява.

2. Чесънъ (бѣлъ) лукъ.

Чесънътъ се размножава чрѣзъ дѣление на старитѣ глави, които се състоятъ отъ малки чесънчета.

Посаждането на чесъна се прѣдприема, както напролѣтъ, така и наесень; есенното посаждане, обаче, се прѣдпочита. Засаждането му става сжщо така, както на арпаджика.

Обработването и прибирането на чесъна става по сжщия начинъ, както и на арпаджика. Отъ чесъна сѣме се не добива.

3. Прасъ лукъ.

Този лукъ е добъръ зеленчукъ и за високитѣ планински мѣста. Той е много невзискателенъ и успѣва на всѣкаква почва, стига тя да е силна и влажна. Изисква прѣсно и силно торене. Конскиятъ и овчиятъ торъ му понасятъ повече, отколкото говеждиятъ.

Посѣването на сѣмената става прѣзъ мартъ, когато се сѣе водниятъ лукъ и сжщо както него се засажда въ дълбоки фитарии, за да може да се полива съ текуща вода. Отгледването му е почти сжщото, както на водния лукъ, т. е. изисква изобилно поливане, плѣвене и окопаване.

Прибирането му трѣбва да стане на есень, колкото се може по-късно, тъй като той продължава да расте чакъ до настѣпване на силнитѣ студове.

Запазването на този лукъ за прѣзъ зимата става обикновено вѣнъ на открито, покрай нѣкое здание или зидъ, прѣдпочтително отъ къмъ сѣверната страна, гдѣто се изправя покрай зида и се заравя до половината съ прѣстъ. За да не замръзне прѣзъ зимата и да може да се изважда отъ него въ всѣко врѣме, покрива се отгорѣ съ малко слама.

V. Кореноплодни.

1. Картофи

Размножаването на картофитѣ става чрезъ клубени. За посаждане се избиратъ клубени отъ срѣдна голѣмина, съ добръ развити очи и гладка повърхностъ.

Картофитѣ вирѣятъ най-добръ въ глине-сто-пѣськлива почва. Въ влажна почва тѣ страдатъ отъ много блести. Обичатъ топълъ и сухъ климатъ, пропусклива почва и открито мѣсто.

Посаждането на картофитѣ става презъ втората половина на м. мартъ. Тѣ страдатъ отъ сланата. Садятъ се въ гнѣзда, на разстояние 80—100 см. едно отъ друго и на 9—10 см. дълбочина, като въ всѣко гнѣздо се оставятъ по 3—4 картофа.

Слѣдъ поникването на растенията и на растването имъ до 10—15 см., прѣдприема се първото имъ окопаване, за да се разрохка почвата около тѣхъ и се притегли прѣсна и влажна прѣстъ. Слѣдъ нѣколко врѣме се прѣдприема загърлянето имъ.

Прибирането на картофитѣ става, когато стеблата имъ пожълтѣятъ и изгорятъ. Съ не-

го не трѣбва да се бърза; клубенитѣ трѣбва да се оставятъ да дозрѣятъ добръ въ почвата. Прибиратъ се, когато врѣмето е добро и почвата е суха, като се внимава да се не нараняватъ, защото нараненитѣ клубени лесно загиватъ.

Съхраняването на картофитѣ става на сухо мѣсто, гдѣто не мрѣзне. Това мѣсто не трѣбва да е много топло, защото тѣ еднакво се поврѣждатъ, както отъ мраза, така и отъ топлината. Запазването на картофитѣ може да стане и въ трапове съ пѣськъ.

2. Моркови.

Морковитѣ изискватъ дълбока и рохкава почва, която да е била торена за прѣдшествующето растение — тѣ не понасятъ прѣсно торене.

Посѣването на морковитѣ става рано напролѣтъ; това може да стане и презъ зимата, ако врѣмето и почвата позволяватъ. То става въ редове, на разстояние 15—30 см. редъ отъ редъ, като сѣмената се поставятъ на дълбочина $1\frac{1}{2}$ см. Слѣдъ посѣването, прѣстъта се притѣпква съ една дѣска, защото

иначе сѣмето не никне еднакво. За по-доброто поникване, се изисква постоянно и продължително поливане.

Една отъ най-първитѣ и най-важнитѣ работи слѣдъ поникването на морковитѣ е прорѣдяването имъ. То се прѣдприема на два пѣти, за да се даде възможность на останалитѣ растения добрѣ да се развиятъ. Слѣдъ проскубването, фитарията трѣбва веднага да се полѣе.

Други работи по отгледването на морковитѣ сж: прилежно окопаване, плѣвене и изобилно поливане.

Брането на морковитѣ става прѣзъ цѣлото лѣто. Наесень морковитѣ се изваждатъ най-късно изъ градината, заедно съ празия лукъ

Запазването на морковитѣ прѣзъ зимата става въ изба или въ землянка, заровени въ прѣстъ или пѣськъ.

3. Цѣлина.

Цѣлината изисква много силна, повече влажна и рохкава чочва. Тя понася оглично прѣсното торене, стига само торѣтъ да е добрѣ

ушилъ. Тя трѣбва да се тори изключително съ човѣшки торъ, защото тогава дава най-добри глави (фиг. 6).

Фиг. 6
Цѣлина.

Посѣването на цѣлината се прѣдприема въ края на м. февруари въ саксия или сандѣче, което се държи до поникването въ топла стая. Сѣмената на цѣлината сж много дребни и затова трѣбва да се покриятъ много натѣнко съ прѣстъ. Разсадътъ трѣбва да се привиква постепенно на външния въздухъ, като при хубаво врѣме често се изнася вънъ на открито; когато растенията достигнатъ 4—5 см., тѣ се разсаждатъ на добрѣ приготвена фитария за усиление и слѣдъ това се засаждатъ на постоянно мѣсто.

На постоянно мѣсто цѣлината се засаж-

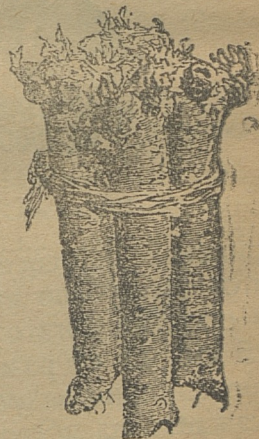
да на 40—50 см. въ редове и на същото расстояние между редоветъ. Прѣзъ лѣтото растенията се поливатъ изобилно, като въ водата, три пѣти въ седмицата, се размѣсва пикочъ. Освѣнъ това, растенията трѣбва да се окопаватъ грижливо и да се загърлятъ.

Прибирането на цѣлината става късно на есенъ, когато вече наближатъ мразоветъ. Запазването на главитъ прѣзъ зимата става, както това на морковитъ.

4. Хрѣнъ.

Хрѣнътъ (фиг. 7) изисква добръ наторена, дълбока, рохка и пропусклива почва, съ ниско положение. Въ суха и сбита почва коренитъ на хрѣна оставатъ малки, тънки и се вдървяватъ.

Той се размножава отъ коренчета, 30—40 см. дълги, по възможность еднакво дебели. Тѣзи коренчета се засаждатъ на фитария, прѣкопана 25—30 см. дълбоко

Фиг. 2.
Х р ѣ н ъ

и добръ наторена съ угнилъ торъ. Засаждането става въ редове, по на 60 см. единъ отъ други и на 20 см. въ редоветъ. Коренитъ за посаждане се изтриватъ добръ съ една кърпа, за да се унищожатъ всички коренни жилки и коренни пѣлки по тѣхъ. При засаждането, коренитъ се поставятъ малко наклонено, засипватъ се съ прѣстъ и се притѣпкватъ добръ. Горната частъ на корена, отъ която ще се развиятъ листата, се оставя само 1—2 см. подъ прѣстъта.

Прѣзъ лѣтото, на два три пѣти, се отстраняватъ появилитъ се странични корени. Обработването на хрѣна прѣзъ лѣтото се състои въ грижливото разрохкване на почвата и държането ѝ чиста отъ трѣва.

Наесень, прѣди настѣпването на мразоветъ, хрѣнътъ трѣбва да се прибере, а може и да се остави да стои на мѣстото си, като изваждаме по 1—2 корена, само когато ни потрѣбватъ. За да не замръзне почвата прѣзъ зимата, покриваме я съ полуизгнилъ торъ.

5 Рѣпички.

Рѣпичкитъ изискватъ лека, много рохка, влажна, силно торена и топла почва. Въ сту-

дена и тежка почва тѣ се развиватъ бавно и не сж тъй крѣпки и вкусни.

Посѣването на рѣпичкитѣ започва веднага, щомъ врѣмето позволи да се обработва почвата. Който желае да има постоянно млади рѣпички, трѣбва всѣки 2 недѣли да посѣва по една фитария.

При посѣването трѣбва да се внимава да се не сѣе много гжсто, нито много дълбоко, защото тѣ образуватъ повече листа, а коренитѣ оставатъ тънки. Посѣването става въ редове, 15—20 см. единъ отъ други, и на 2—3 см. дълбочина.

Прѣзъ врѣме на растенето, рѣпичкитѣ се плѣвятъ, окопаватъ се и често се поливатъ. Щомъ растенията образуватъ 7—8 листа, тѣ сж вече добри за употребление.

6. *Еѣпа* (зимна).

Зимната рѣпа обича топла, не прѣсноторена почва. Прѣсноторената почва дава шуплеста и много люта рѣпа.

Посѣването на зимната рѣпа става прѣзъ юли или августъ въ редове на 40—50 см. или пѣкъ сѣмето се хвърля между други зе-

ленчуци, на които рѣпата не ще прѣчи. За да се ускори покълняването на сѣмето, мѣстото трѣбва прѣдварително да се полѣе и да се подържа влажно до поникването на сѣмето.

Другитѣ по-нататъшни работи по отгледването на рѣпата сж: плѣвене, окопаване, поливане и слабо загърляне.

Прибирането на рѣпата става на есень, къмъ края на октомври. Веднага слѣдъ изкопаването ѝ, трѣва да ѝ се изрѣжатъ листата и да се съхрани въ трапѣ съ пѣськъ или прѣстъ.

VI. Салатни.

1. *Одикновена салата*.

Салатата се сѣе отъ м. мартъ до м. юни. Ако искаме да имаме по-рано салата, посѣваме я прѣзъ мартъ—априлъ. А, за да имаме непрѣкъснато прѣзъ цѣлото лѣто годна за употребление салата, трѣбва всѣки 2—3 недѣли да посѣваме по малко сѣмена, та да имаме постоянно разсадъ за засаждане на мѣстото на изваденитѣ и употребени растения.

Когато салатата се засажда не като меж-

дуредова култура, а на самостоятелна фитария, растенията се поставят на разстояние 30—40 см. едно отъ друго, въ зависимостъ отъ голѣмината на главитѣ. Като междуредова култура, салатата се засажда само между такива растения, които не израстватъ много на високо, като напр. краставици, цѣлина, моркови и др.

За да се запази салатата крѣпка и вкусна и да издържа по-продължително на горещината, трѣбва да се полива често и изобилно. Употрѣблението сегисъ — тогисъ на теченторъ подпомага много наедряването на главитѣ и подобрява вкуса на салатата.

2. Салата-маруля.

Марулята е тоже единъ видъ салата, която се отличава отъ другитѣ по дългитѣ си и силно нервисти листа, които въ повечето случаи не се свиватъ на глава. Листата ѝ ставатъ по-нѣжни и по-вкусни, ако се събератъ и се вържатъ на едно; чрѣзъ това тѣ се принуждаватъ да избѣлѣятъ.

Посѣването на марулята се прѣдприема всѣки 2 недѣли, като се започне отъ 15 мартъ

и се свърши до 15 май; по-късно да се сѣе, не е за прѣпорѣчване, защото, щомъ настѣпни голѣмата горещина, растенията не могатъ тѣй добрѣ да се развиятъ и изкарватъ сѣменосци.

Посѣването на марулята става или на отдѣлни фитарии за добиване резсадъ, което е по-добрѣ, или направо на постоянно мѣсто въ редове на разстояние 30 см. единъ отъ другъ. Сѣе се доста рѣдко и послѣ, щомъ растенията наедрѣятъ, тѣ се проскубватъ, като се оставятъ по на 15—20 см. едно отъ друго.

По-важнитѣ работи по отгледването на марулята сж: окопаване, плѣвене и особено поливане. Марулята става толкова по-крѣпка и вкусна, колкото по-бързо е достигнала своето развитие; затова съ поливането не трѣбва никога да се закъснява.

VII. Спанакови.

1. Спанакъ.

Отъ спанака имаме два вида — съ широки листа и съ тѣсни листа. Той вирѣе и успѣва на всѣко мѣсто, стига почвата да е добра, силна и малко влажна.

Спанакътъ се сѣе като прѣдпосѣвъ и

слѣдпосѣвъ и то на прѣсноторена почва; торенето съ теченъ торъ му дѣйствува особено добръ.

Посѣването на спанака става прѣзъ м. августъ и септември и то, или на разпрѣснато, или въ редове. При чиста отъ бурени почва, първиятъ начинъ е по-добъръ.

Посѣвътъ не трѣбва да е много гъстъ. Ако е въ редове, по дължината на фитарията, която е 1.20 м. широка, се оставятъ 3—4 реда. Сѣмената се покриватъ съ прѣстъ на дебелина до 2 см.

Поливането съ разрѣдена пикочъ ускорява кълненето на сѣмето.

По-нататъшното отгледване на спанака се състои въ плѣвене и окопаване, а при сухо врѣме, и поливане. Послѣдното трѣбва да става съ торни вещества, защото отъ това се добиватъ много едри и месести листа.

Фитариитѣ, отъ които е прибранъ спанака, се разчистватъ, прѣкопаватъ се, наторяватъ се слабо и тъй тѣ вече сж готови за слѣдпосѣвъ.

2. Градински киселецъ.

Градинскиятъ киселецъ има много едри,

сочни и приятнокисели листа. Той вирѣе на всѣко мѣсто и на всѣка почва. Развъждането му става чрѣзъ сѣме, а послѣ се размножава и чрѣзъ дѣление на старитѣ корени, което трѣбва да се прѣдприема всѣки 3—4 години на есень или пролѣтъ.

Сѣмената на киселеца се посѣватъ прѣзъ м. мартъ. Растенията, слѣдъ поникването имъ, се разсаждатъ на разстояние 15—20 см. Всички сѣменосни стебла, които се явяватъ прѣзъ лѣтото, трѣбва да се отстраняватъ, защото тѣ отслабватъ много растението.

Прѣзъ лѣтото киселецътъ изисква 1—2 пжти окопаване, а отъ поливане нѣма нужда или само въ рѣдки случаи. Киселецътъ изтрайва на мраза прѣзъ зимата и не се нуждае отъ покривка.

VIII. Плодни.

1. Пиперъ.

Пиперътъ (фиг. 8) изисква изложено на слънцето мѣсто, което да е запазено отъ студениятъ сѣверни вѣтрове; почвата трѣбва да е рохка, силна и по-възможностъ прѣсноторена.

Посѣването на пипера започва отъ края на м. февруари и продължава до срѣдата на м. мартъ. Сѣмето на пипера никне много трудно, за това то трѣбва да се рѣти прѣди посѣването му. За тази цѣль то се поставя въ една торбичка, наисва се 3—4 дена въ вода и слѣдъ това се поставя въ топълъ конски торъ, гдѣ то прѣстоява още 5—6 дни, до като прокълни

Фиг. 8.
Пиперъ.

Така приготвеното сѣме се посѣва въ саксии или сандъчета, които се държатъ въ ижщи на топло. При посѣването на сѣмето трѣбва да се внимава да се не посѣе то много гжсто, тъй като сѣмето е мокро и сж полѣпнали по много сѣмена едно за друго. За да се избѣгне гжстото посѣване, прѣпоръчва

се, сѣмето да се размѣси съ малко пѣськъ и заедно съ него да се посѣе.

По-нататъшнитѣ грижи по отгледването на разсада се състоятъ въ постепенното му привикване къмъ вѣншия въздухъ, плѣвене и поливане. Когато разсадътъ наедрѣе достатъчно, т. е. когато се развие четвъртия листъ, той се разсажда на добрѣ приготвена и наторена фитария за усиление. Закрѣпналиятъ вече добрѣ разсадъ се засажда на постоянно мѣсто.

Засадениятъ на постоянно мѣсто пиперъ изисква по-често поливане, плѣвене и окопаване. Когато растенията наръстнатъ и се разклонятъ доста, окопаването вече се спира, а ако затрѣвенеятъ, трѣбва да се прѣдприеме плѣвене.

Пиперътъ за употрѣбление на зелено се бере, когато чушкитѣ достигнатъ най-големата си величина, а за сушене за прѣзъ зимата се бере, когато узрѣе добрѣ. За трушия прѣзъ зимата, пиперътъ се бере обикновено есенно врѣме; тогава чушкитѣ не сж толкова едри, защото до това врѣме тѣ сж брани много пжти и сж останали само онѣзи, които сж по върховетѣ на растенията.

Пиперътъ се попарва и повръжда още съ падането на най-първата и най-слаба слана, затова трѣбва да гледаме на есень рано да се прибере всичкия.

2. Домати. (червенъ патладжикъ).

Посѣването на домати́тъ (фиг. 9) става прѣзъ м. мартъ въ сандъче или саксия, а слѣдъ прѣминаването на сланитѣ и вѣнъ на открито.

Фиг. 9.

Домати (червенъ патладжанъ).

Доматитѣ обичатъ топло и изложено на слънцето мѣсто и топла, прѣсноторена, силна и рохкава почва.

Посаждането на разсада на постоянно мѣсто става слѣдъ прѣминаването на пролѣтнитѣ слани, тъй като той е много чувствителенъ къмъ мраза и лесно се повръжда отъ най-слабата слана. Растенията се засажда́тъ на растояние 60 см. едно отъ друго. За да не полѣгатъ тежкитѣ стебла на растенията по земята, трѣбва, щомъ тѣ израстатъ до 30—40 см. отъ земята, да се забодатъ при всѣкой стрѣкъ по единъ високъ до 1 метръ колъ, о които да се прѣвързватъ.

Наесень, когато приближатъ сланитѣ, ако по стеблата на домати́тъ се намиратъ още недозрѣли плодове, дозрѣването имъ може да се ускори, като се окъсатъ всички листа отъ стеблото и се оставятъ плодоветѣ свършено открити и изложени на слънцето. Ако слѣдъ това останатъ още недозрѣли плодове и е опасно да ги не поврѣди сланата, тогава се изскубватъ цѣлитѣ растения и се окачватъ подъ нѣкоя стрѣха, изложени на слънцето, за да дозрѣятъ плодоветѣ.

Що се отнася до другитѣ работи по от-

гледването на домати́тъ, тѣ сж сжщитѣ, както и при другитѣ зеленчуци—грижливо окопаване, плѣвене и изобилно поливане.

3. Патладжанъ (синъ).

Фиг. 10.
Синъ патладжанъ.

Патладжанътъ (ф. 10) се посѣва прѣзъ сж щ о т о врѣме и по сжщия начинъ, както домати́тъ. Добитиятъ разсадъ се засажда на расто я н и е 40—50 см. растение отъ расте- н и е.

Работитѣ по отгледването му прѣзъ лѣ-

тото сж: окопаване, поливане и плѣвене.

Патладжанътъ се употрѣбява за ядене, до като е още младъ; щомъ застарѣе, той изгубва крѣхкостъта си, нервитѣ му ставатъ твърди като лика и горчатъ.

IX. Подправни трѣви.

1. Магданозъ (миродия).

Магданозътъ обича дълбока, малко влажна и силна прѣсноторена почва.

Той може да се сѣе отъ пролѣтъта до есенъта; може да се сѣе и въ саксии или сандѣчета и въ тѣхъ да се отгледва. На фитариитѣ той се сѣе въ редове по на 20 см. единъ отъ другъ. Сѣмената поникватъ слѣдъ 4 недѣли, затова, при сухо врѣме, трѣбва добръ да се полива.

По нататъшното отгледване на магданоза се състои въ разрохкване на почвата, поливане и плѣвене.

Брането на магданоза става прѣзъ цѣлата година, като се отрѣзватъ листата му до земята.

За да имаме магданозъ прѣзъ зимата, ние трѣбва, или да го изсушимъ, или пѣкъ

запазваме фитарията прѣзъ зимата отъ снѣговетъ чрѣзъ едно чардаче. Отъ така запазената фитария беремъ прѣсенъ магданозъ прѣзъ цѣлата зима.

Магданозътъ е двѣгодишно растение — той дава сѣме на втората година и слѣдъ това умира.

2. Копъръ.

По отношение на почвата, копърътъ е съвършено невзискателно растение и се ерѣща почти въ всѣка градина като самораслякъ.

Копърътъ се засѣва напролѣтъ, прѣзъ м. мартъ, направо на постоянно мѣсто и то по-често между нѣкое растение съ по-дълга вегетация.

Посѣтъ веднажъ, копърътъ по нататъкъ самъ се размножава и не се изгубва вече отъ градината. За да се добиятъ по-сочни и ароматични стебла и листа, копърътъ трѣбва да се окопава, плѣви и полива.

3. Джоджунъ (нане, ювумъ).

Джоджунътъ се размножава чрѣзъ издѣнки и се сажда обикновено около кладе-

неца или чешмата. Прѣзъ зимата може да се покрие отгорѣ съ шума.

Фитарията съ джоджуна прѣзъ лѣтото се окопава и плѣви, а при сухо врѣме се полива изобилно. Слѣдъ 3—4 години, растенията вече започватъ да застарѣватъ, почвата се изтощава и става необходимо да се засади джоджунътъ на нова фитария.

4. Чубрица.

Чубрицата обича изложено на слънцето и сухо мѣсто; тя вирѣе въ всѣка почва, стига да е достатъчно рохка.

Чубрицата се посѣва направо на постоянно мѣсто. Тя сжщо, както копъръ, се размножава по-нататъкъ сама — достатъчно е само да я завѣдимъ веднажъ въ градината си. Посѣването ѝ става, както прѣзъ пролѣтъта, така и прѣзъ есенъта.

За чубрицата не се оставятъ особени фитарии; тя се сѣе или сажда измѣжду другитѣ растения.

Земледѣлци!

Четете и разпространявайте мѣсечното, иллюстрирано списание

„Земледѣлска Практика“,

което дава полезни упътвания и съвети по всички селско-стопански отрасли, а именно: лозарство, овощарство, пчеларство, земледѣлие, скотовѣдство, млѣкарство, винарство, зеленчарство, бубарство, птицевѣдство, земледѣлско строителство, домакинство и пр.

То се списва отъ вѣщи наши агрономи, специалисти и практики, дава 10 книжки годишно и 2 безплатни притурки съ интересно съдържание -- една за домакинята и една за дѣцата.

Годишниятъ абонаментъ на списанието е 25 лв. винаги прѣдплатени. Който запише 5 абонати и събере и изпрати въ издателството абонамента имъ, получава даромъ списанието, заедно съ безплатните притурки.

Списанието е одобрено и прѣпоръчано отъ Министерството на Земледѣлието и Държавните Имоти съ окръжно № 3269 отъ 20.IV.1920 год. и отъ Министерството на Народното Просвѣщение съ окръжно № 14750 отъ 3 юли 1920 год. за училищните библиотеки.

Абонирането става направо до Книгоиздателство Агрария, София, ул. Вазовъ № 1.

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО АГРАРИЯ

СОФИЯ, УЛ. ВАЗОВЪ № 1.

Отъ популярната библиотека „Селско Стопанство“ сж излѣзли отъ печатъ до сега слѣдните книжки по градинарство:

Книжка 8. „Какъ да уреди овощната си градина?“ Отъ В. Георгиевъ, цѣна 1.80 лв.

Книжка 17. „Засаждане и отглеждане на овощни дръвета въ двора“. Отъ В. В. Стрибърни, цѣна 2.20 лв.

Книжка 33. „Зеленчуковата градина въ земледѣлското стопанство“. Отъ П. Буббовъ, цѣна 5 лева.

Книжка 36 „Упътвания за правилното засаждане на овощните дръвета“. Отъ П. Буббовъ, цѣна 2.50 лева.

Всички тѣзи книжки, поотдѣлно или изцѣло, могатъ да се доставятъ отъ книгоиздателство Агрария, София, ул. Вазовъ № 1.

ВНИМАНИЕ!

Всѣки по-напрѣдничавъ земе-
дѣлецъ трѣбва да чете редовно По-
пулярната Земледѣлска Библиотека
„Селско Стопанство“
която дава отбрани и много по-
лезни за българския земледѣлецъ
книжки.

Излѣзли отъ печатъ книжки:

(Продължение отъ прѣдната корва)

Цѣна

- Книжка 18. Какъ да си построя естиво, удобно и хи-
гвещично жилище? (Съ 34 рисунки, планове и изгледи въ
текста). Отъ инженера Т. Поптошевъ и Г. С. Хлѣбаровъ 2-80
- Книжка 19. Приготовление на ракии, коняци, вермути
и ликьори. Отъ Н. Недѣлчевъ 2-80
- Книжка 20. Разумно хранене на домашнитѣ животни.
Отъ Г. С. Хлѣбаровъ 3-80
- Книжка 21. Люцерната, Отъ К. Бояджиевъ 1-80
- Книжка 22. Развъждане, отглеждане и използване на
свинята. Отъ Ст. М. Лукановъ 8-—
- Книжка 23. По-важнитѣ болести и неприятели на жит-
нитѣ растения у насъ и борбата съ тѣхъ. Отъ В. Найде-
въ. (съ 19 фигури въ текста). 3-80
- Книжка 24. Трѣбва ли да горимъ живитѣ? Отъ Ив.
Странски 2-40
- Книжка 25. Какъ трѣбва да постѣпи земледѣлецътъ,
когато му се нахесатъ повреди върху полекитѣ имотъ? Отъ
Хр. Фетваджиевъ. (Ще излѣзе по късно) —
- Книжка 26. Подхранване (кърмене) и поене на пче-
литѣ. Отъ Д. Стояновъ 2-40
- Книжка 27. Изборъ, хранене и гледане на работнитѣ
воллове. Отъ Ж. Ганчевъ 2-80
- Книжка 28. Рѣзита на лозата. Отъ Д. Бѣчваровъ. 4-80
(Съ 20 фигури въ текста)
- Книжка 29. Переноспората (маната) по лозата и бор-
бата съ нея. Отъ М. Иванчевъ. (Съ 9 фигури въ текста) 4-80
- Книжка 30. Разумното използване на горитѣ въ сел-
ското стопанство. Отъ М. Дилиновъ. 6-—
- Книжка 31. Изборъ на сѣмето, запозване и приготов-
лението му за посѣвъ. Отъ Дръ Ив. Ас. Т. Жебаровъ 7-—
- Книжка 32. Заразителни болести по сванетѣ и бор-
бата съ тѣхъ. Отъ Дръ Вл. Марковъ 4-50
- Книжка 33. Зеленчуковата градина въ земледѣлското
стопанство. Отъ П. Буббевъ. 5-—

За прѣпоръчено изпращане на книжкитѣ
да се прибави по 1 левъ за всѣки петъ книжки.

Популярна Земледѣлска Библиотека

„Селско Стопанство“

Излиза подъ редакторството на агрономитѣ

Г. С. Хлѣбаровъ и М. Стоевъ.

(Одобрена и прѣпорѣчана отъ Министерството на Земледѣлието и Държавнитѣ Имоти съ окръжно № 3269 отъ 20.VI. 1920 год., отъ Министерството на Народното Просвѣщение съ окръжно № 1475 отъ 3 юли 1920 год. за училищнитѣ библиотеки и отъ Министерството на Войната съ циркуляръ по военното вѣдомство № 54 отъ 5 декември 1919 год. за войсковитѣ части.)

Библиотеката дава отдѣлни, завършени и лесно-достъпни книжки по всички отрасли на земледѣлието и всички области, засѣгащи селското стопанство и селския животъ.

Книжкитѣ сѣ написани отъ най-виднитѣ наши агрономи и специалисти и видни обществени дѣйци.

Излѣзлитѣ книжки отъ библиотеката могатъ да се доставятъ отъ всички по-добри уредени книжарници въ царството, чрезъ агрономитѣ и направо отъ Книгоиздателство АГРАРІЯ — София, ул. Вазовъ № 1.

На настоятели въ селата, които запишатъ най-малко 5 абонати за излѣзлитѣ книжки на библиотеката, се прави 20% отстъпка отъ стойността имъ. За повече отъ 5 абонати се прави 30% отстъпка.

Книжкитѣ се изпращатъ само срѣщу прѣварително изпращане стойността имъ въ издателството съ пощ. записъ или срѣщу наложенъ платежъ.

За прѣпорѣчано изпращане да се прилага по 1 левъ за всѣки 5 книжки.

Списъкътъ на книжкитѣ е отпечатанъ на вътрѣшнитѣ страници на корицитѣ.